

Pomnik upamiętniający mieszkańców Opawy poległych w czasie pierwszej wojny światowej

Opawa, nosząca przed wojną nazwę Oppau, to niewielka wioska leżąca w powiecie kamiennogórskim, na terenie gminy Lubawka. Tak jak w niemal każdej z okolicznych wiosek także i tutaj w latach międzywojennych wzniesiono pomnik upamiętniający mieszkańców poległych w czasie pierwszej wojny światowej.

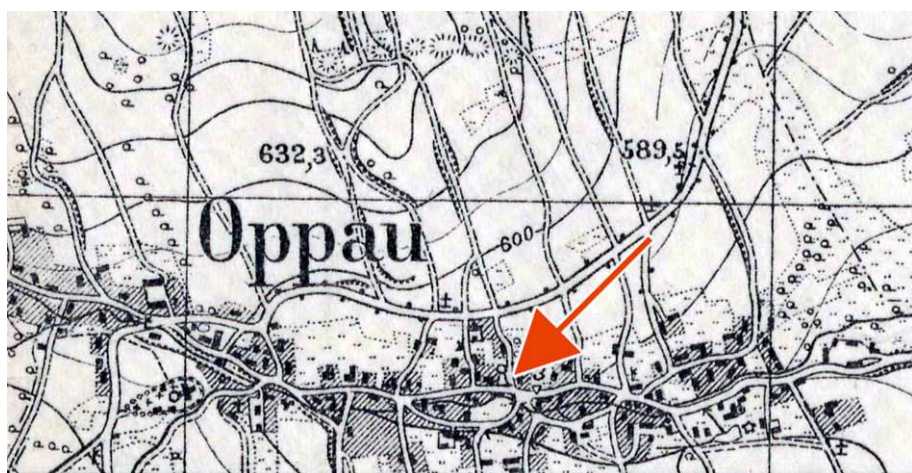
Upamiętnienie wykonano z trzech ustawionych na sobie bloków piaskowca. Podstawa, o wymiarach 58×89 cm, wystaje 42 cm ponad poziom gruntu. Na niej ustawiono prostopadłościan o przekroju 50×79 cm i wysokości 195 cm. Całość przykryto kolejnym blokiem mającym formę jakby dachu.

Z przodu pomnika, skierowanemu w kierunku południowym, ujrzymy wypukły miecz będący symbolem męstwa, waleczności i potęgi, ale też i śmierci. Po jego bokach oraz nieco poniżej zachowały się słabo dziś czytelne inskrypcje:

1914-1918
Unseren Helden
Gewidmet
aus Dankbarkeit
von der Gemeinde
Oppau.

Treść ta informuje: *Naszym bohaterom dedykujemy z wdzięczności społeczność Opawy.* Powyżej wtrótnie umieszczono tabliczkę, do której za chwilę jeszcze wrócę. Na bokach pomnika znajdują się kolejne napisy częściowo już nieczytelne z powodu wietrzenia nietrwałego piaskowca. Po wschodniej stronie pomnika wryto informację na temat mieszkańców, którzy zginęli w walkach prowadzonych na froncie wschodnim:

Gef. im Osten
Josef Bienert
23.2.1915
Paul Witter
1915
August Lorenz
29.7.1915
Friedrich Lorenz
19.7.1915
Josef Bauer
† 27.12.1914

Archiwalna mapa ukazująca lokalizację pomnika w wiosce Oppau (pol. Opawa)

Wygląd pomnika w Opawie. Wszystkie zdjęcia: Marian Gabrowski, czerwiec 2022 roku

Johann Bauer
 † 10.5.1915
 Josef Glaeser
 † 14.9.1915
 Raimund Schmidt
 † 20.11.1915
 Friedrich Lahn[?]
 † 28.6.1916
 Paul Taube
 † 14.10.[?]
 Richard Winkler
 † 28.[?].1920
 Josef [?]
 verm. Sept. [?]
 Johann Schmidt
 verm. 30.6.1915

Z kolei na boku skierowanym ku zachodowi umieszczono wykaz tych, którzy zginęli w walkach prowadzonych na zachodzie:

Gef. im Westen
 Ignaz Emmler
 24.3.1915
 Franz Hoffbauer
 16.4.1915
 Heinrich Baudisch
 29.3.1918
 Johann Pusch
 9.6.1918
 Heinrich Emmler
 12.6.1916
 Josef Emmler
 14.9.1918
 Franz Flegel
 27.9.1918
 Albert Taube
 1.10.1918
 Adolf Schlawis
 verm. 18.4.1918
 Franz Glaeser
 verm. 5.10.1918
 David Hoffmann
 † 17.9.1914
 Reinhold Kammel
 † 9.2.1919
 Artur Haering
 Oberarzt Dr. † 23.10.1921

Widok boku pomnika skierowanego w kierunku wschodnim

Widać więc, że na każdym z boków pomnika wymieniono informacje dotyczące 13 ofiar wojny, a więc łącznie 26 osób. Ponieważ Opawa w 1910 roku liczyła 602 mieszkańców, toteż można oszacować, że w wyniku wojny zginęło 4,3% ludności, a więc nieco więcej niż średnia dla całego okręgu kamiennogórskiego wynosząca 3,2%. Należy tu jednak zauważyć, że wymieniono tu też przynajmniej trzy osoby, które zmarły już po zakończeniu wojny, a więc zapewne w wyniku ran odniesionych na froncie.

Niektóre daty śmierci poprzedzone są symbolem † oznaczającym datę śmierci. Nie wiem jednak, dlaczego w niektórych przypadkach symbol ten pominięto. Cztery osoby uznane zostały za zaginione, o czym świadczy umieszczony przy dacie skrót *verm.* (niem. *vermisst* – zaginiony). Wyjątkowo potraktowany został zmarły aż trzy lata po wojnie Artur Haering, gdyż tylko w jego przypadku dodano informację na temat jego zawodu; stąd też wiemy, że był on doktorem i lekarzem ordynatorem.

Po wschodniej stronie cokołu widać też mały napis *Müller Liebau* – jest to niewątpliwie sygnatura wytwórcy pomnika, lubawskiego kamieniarza Paula Müllera.

Elementem niespotykanym w przypadku tego typu upamiętnień jest granitowa tabliczka, jaką zamontowano z przodu pomnika. Zamieszczony na niej napis w języku polskim informuje:

**POMNIK PAMIĘCI
14 OBYWATELI OPAWY
KTÓRZY NIE WRÓCILI
Z I WOJNY ŚWIATOWEJ**

Powojenna tablica w języku polskim

Jeśli chodzi o podaną tu liczbę ofiar wojny, to niewątpliwie doszło do jakiegoś nieporozumienia. Jednak sama tabliczka pokazuje, że mieszkańcy miejscowości uznają ten przedwojenny pomnik za interesujący obiekt związany z historią miejscowości.

Marian Gabrowski